

Yttrande IKEA Sverige

Remiss av Naturvårdsverkets delredovisning om genomförandet av EU:s förordning om förpackningar och förpackningsavfall

IKEA vill börja med att tacka för möjligheten att yttra sig gällande Naturvårdsverkets delredovisning.

Om IKEA

IKEA erbjuder väldesignad, funktionell och prisvärd heminredning av hög kvalitet som tillverkas med omsorg om människor och miljö. Det finns flera företag med olika ägare som drivs under varumärket IKEA och alla delar samma vision: att skapa en bättre vardag för de många människorna.

IKEA grundades i Sverige 1943 och finns idag på 52 marknader med fler än 200 000 medarbetare globalt. I Sverige finns 22 IKEA-varuhus, samt ett tiotal planeringsstudios och vi har cirka 17 800 medarbetare.

IKEA är aktivt i arbetet mot en mer hållbar framtid. För att underlätta omställningen bör regelverk som styr mot cirkularitet finnas över nationsgränser och antas på EU-nivå. IKEA bidrar gärna i dialogen för att utveckla rätt lösningar för att stödja kunder, företag och leverantörer i att göra hållbara val.

IKEA och förpackningar:

Förpackningar är en integrerad del av IKEA:s verksamhet och affärsmodell. Varje år når över fyra miljarder förpackningar IKEA:s kunder globalt – med en total kostnad på uppskattningsvis 1 miljard euro per år och en volym om cirka 920 000 ton förpackningsmaterial. Att hantera dessa flöden ansvarsfullt är en central del av IKEA:s hållbarhetsarbete.

IKEA arbetar för att minska förpackningarnas miljöpåverkan. Till exempel verkar vi för att fasa ut plast ur konsumentförpackningar senast 2028, med undantag för delar av livsmedelssortimentet där plast från förnybara eller återvunna material kan kvarstå av kvalitets- och livsmedelssäkerhetsskäl. Vi söker också ständigt lösningar helt utan förpackningar där det är möjligt och lämpligt.

IKEA ser positivt på att PPWR är en förordning istället för ett direktiv – det kan stärka den inre marknaden och skapar lika villkor för företag verksamma i flera medlemsstater.

Sammanfattande synpunkter:

IKEA stödjer syftet med Naturvårdsverkets delredovisning och välkomnar att Sverige genomför PPWR på ett sätt som undviker icke-harmoniserade regler. Naturvårdsverket anger självt att förslagen syftar till att hålla sig inom EU-förordningens ramar, en ambition som IKEA uppskattar. IKEA anser att det är angeläget att Naturvårdsverket och regeringen fortsätter att arbeta för harmonisering och att det förs en dialog med näringslivet.

Detaljerade synpunkter:

1) Harmonisera förpackningsmärkningen

En väl utformad förpackningsmärkning kan spela en avgörande roll för att förändra konsumentbeteende i rätt riktning. Den historiska bristen på gemensamma EU-regler har däremot skapat ett lapptäcke av nationella lösningar som motverkar fri rörlighet, driver upp kostnader och riskerar att förvirra konsumenter snarare än vägleda dem.

IKEA anser att:

a) Text på specifika nationalspråk är ett sämre alternativ än väl designade piktogram som fungerar i hela unionen utan anpassning. Krav på svenska språkliga komplement riskerar att öka produktionskostnader och fragmentera den inre marknaden. En och samma förpackning bör kunna säljas i alla 27 medlemsstater utan ytterligare anpassning.

b) Att införandet av harmoniserade symboler, i monokrom, bör påskyndas på EU-nivå så att de kan träda i kraft innan 2028. IKEA ställer sig även positiva till att Naturvårdsverket bedömer att det inte behövs ytterligare nationella bestämmelser enligt artikel 12.1.

c) Möjligheten till digital märkning av materialsammansättning är positiv och anser att lagstiftningen inte bör låsa fast hur denna information ska redovisas. Redovisning bör ske på det sätt som är mest lämpligt för ändamålet och som befrämjar teknikutveckling. IKEA är därmed positivt till förslaget gällande att QR-kod kan användas för förpackningar på den svenska marknaden.

d) Naturvårdsverkets förslag att tillåta att EU-försäkran om överensstämmelse upprättas på engelska är positivt. Detta är ett praktiskt och välmotiverat förslag som underlättar betydligt för tillverkare som saluför sina produkter i flera EU-länder, eftersom samma dokumentation då kan användas utan kostsamma nationella anpassningar. IKEA delar Naturvårdsverkets bedömning att konsekvenserna av detta tillvägagångssätt är begränsade, och ser det som ett konkret exempel på hur Sverige kan harmonisera PPWR.

e) IKEA ser positivt på Naturvårdsverkets förslag att låta ansvar enligt artikel 12 vila på tillverkare eller importör i stället för på den bredare kategorin "producent". Det placerar ansvaret hos den aktör som faktiskt fattar beslut om förpackningars utformning och materialval, vilket ger tydligare ansvarsfördelning och bättre överensstämmelse med övriga EU-länder.

2) Återanvändbara förpackningar

IKEA stöder ambitionen att minska engångsförpackningar men anser att återanvändbara förpackningssystem bör krävas endast när det finns tydliga och vetenskapliga bevis för att systemet som helhet ger lägre klimat- och miljöpåverkan. Återanvändbara system kan ge ökad klimatpåverkan i sammanhang med långa transportdistanser, glesa återlämningsflöden eller låg återlämningsgrad.

IKEA efterfrågar:

a) Att skyldigheter kopplade till återanvändbara förpackningar grundas på tydliga, vetenskapligt underbyggda kriterier som tar hänsyn till hela systemets miljöpåverkan, inklusive krav på omlopp, retursystemets utformning, hygienstandarder och konsumentinformation.

b) Klargörande av hur befintliga välfungerande insamlings- och återvinningsystem i Sverige förhåller sig till kraven på återanvändbara

förpackningar, och huruvida undantag kan tillämpas för verksamheter som dokumenterat uppnår hög återvinningsgrad via alternativa system.

3) Utökat producentansvar (EPR)

IKEA ser det som angeläget att EU rör sig bort från dagens situation med ett lapptäcke av nationella regelverk för producentansvar. I dag tillämpar medlemsstaterna olika regler och rapporteringskrav. Detta riskerar att driva upp kostnader, skapa onödig administrativ börda och minska effektiviteten i systemen. Så länge synen på producentansvar är splittrad finns en risk att de höga ambitionerna om en cirkulär ekonomi inte fullt ut realiseras i praktiken.

Mot denna bakgrund välkomnar IKEA PPWR och dess inriktning på att skapa större tydlighet och förutsebarhet kring producentansvar inom unionen.

IKEA vill dessutom understryka vikten av rimliga övergångsperioder och tidig klarhet i den sekundärlagstiftning som ska komplettera PPWR. För företag med komplexa, internationella leverantörskedjor är det avgörande att centrala krav och metodregler fastställs i god tid före ikraftträdandet, så att nödvändiga anpassningar kan genomföras på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt.

IKEA efterfrågar:

a) Att ett långsiktigt mål bör vara att möjliggöra registrering i ett enda EU-land med ömsesidigt erkännande, i linje med principerna för den inre marknaden. Vi föreslår att Naturvårdsverket och regeringen i det fortsatta arbetet och i kontakter med EU-institutioner verkar för att den nationella registreringsskyldigheten på sikt ersätts av ett EU-gemensamt system eller en digital one-stop shop.

b) Avgifter och kostnadstransparens: EPR-avgifter måste vara direkt kopplade till faktiska kostnader för insamling och behandling av förpackningsavfall. Systemet måste säkerställa full transparens i avgifternas beräkning och användning. IKEA ber Naturvårdsverket att klargöra hur den föreslagna finansiella säkerheten för PAO:er beräknas och hur transparensen gentemot producenter garanteras, och att säkerställa att avgifter enbart går till avfallshanteringssystemet.

c) Modulationskriterierna inte enbart bör beakta återvunnet innehåll, utan även design för återvinningsbarhet och användning av förnybara material. Mätmetoderna bör harmoniseras internationellt för att möjliggöra global sourcing av sekundärmaterial.

d) IKEA ser positivt på Naturvårdsverkets bedömning att godkännandeförfarandet för enskilt fullgörande inte ska vara lika omfattande som för en producentansvarsorganisation, men att kravnivån i praktiken förblir hög. Vi välkomnar särskilt att enskilda producenter som väljer denna väg förväntas säkerställa tillräcklig kapacitet för sortering och högkvalitativ materialåtervinning samt ställa ekonomisk säkerhet. Detta minskar risken för parallella system med lägre ambitionsnivå och bidrar till likvärdiga spelregler mellan olika aktörer, i linje med målen om en cirkulär ekonomi och ett effektivt, harmoniserat producentansvar.

e) IKEA vill understryka vikten av att Naturvårdsverket säkerställer en robust tillsyn av producentansvarsorganisationerna så att de faktiskt levererar högkvalitativ materialåtervinning. För att EPR-systemet ska fungera som styrmedel krävs transparens kring hur insamlat förpackningsavfall behandlas och hur avgiftsmedel används, liksom uppföljning av att PAO:erna når de mål för materialåtervinning som följer av PPWR. Detta är avgörande för att bygga förtroende för systemet och för att öka tillgången på högkvalitativa sekundära råvaror.

4) E-handelsförpackningar och tomrum

IKEA välkomnar ambitionen att minimera onödiga förpackningar och stödjer principen om att begränsa tomrum i e-handelsförpackningar. IKEA tillämpar redan idag en "box on demand" lösning för e-handel som avsevärt reducerat förpackningsmaterial och transportutsläpp, och arbetar löpande med att optimera förpackningsstorlekar.

IKEA efterfrågar:

a) Tydliga beräkningsmetoder för tomrum anpassade till verkliga förhållanden, exempelvis vid sampackning av flera produkter, när volymreducerbara produkter (kuddar, mattor, textilier) ingår, eller när en produkts primärförpackning fyller utrymmet i en annan produkts förpackning.

B) Tydliga regler kring undantag för ömtåliga produkter som kräver extra skydd samt för fall där primärförpackningen används direkt som e-handelsförpackning. Sådana lösningar bör räknas som avfallspreventiva åtgärder.

Avslutande ord

Även om Naturvårdsverkets delredovisning primärt gäller genomförandet av PPWR i svensk rätt, vill IKEA peka på vikten av att Sverige samtidigt verkar för harmoniserade definitioner och end-of-waste-kriterier på EU-nivå. I dag skapar skillnader mellan medlemsstaternas tolkningar av centrala begrepp och gränsdragningen mellan avfall och produkt betydande osäkerhet för företag som verkar på flera marknader.

IKEA vill vara drivande i att bygga en resurseffektiv och cirkulär ekonomi. Vi bidrar gärna fortsatt i dialogen för att möta de utmaningar vi gemensamt står inför och tillsammans utveckla rätt lösningar för att ställa om samhälle och näringsliv.

Frida Lundgren
Samällspolitisk chef IKEA Sverige
Frida.lundgren@ingka.ikea.com